

ROZRZĄDZIĆ (31) *vb pf*

o jasne.

inf rozrządzić (9). ◇ *fut* 3 sg rozrządzi (1). ◇ 3 *pl* rozrządzą (1). ◇ *praet* 1 sg *m* -m rozrządził (2). ◇ [2 sg *m* -ś rozrządził.] ◇ 3 sg *m* rozrządził (5). ◇ 1 *pl m pers* rozrządźliśmy, -śmy rozrządźli (3). ◇ [3 *pl m pers* rozrządźli.] ◇ *plusq* 3 sg *m* był rozrządził (6). ◇ *imp* 2 sg rozrządź (1). ◇ *impers praet* rozrządź(o)no (1). ◇ *part praet act* rozrządźiwszy (2).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVII w.

1. *Rozplanować, rozdysponować zgodnie z planem; przygotować; disponere HistAl, Vulg; distinguere, ponere PolAnt; describere, prospicere Mącz [w tym: co (13)] (15)* : Bogacz s sługami káždy fie dzień fądzi/ Vbofzfy wżytko w godzinie rozrządzi. *RejZwierc* 226v; A od Ieśiennych niepogod wołow ftrzedz [...]: á czeládzi z pilnością doglądác: karmią też rozrządźić. *GostGosp* 80.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): *Describere pecuniam in civitates, Ile które miáfto fźacunku ma dáć rozráchowác rozrządźić/ rofpráwić. Mącz* 375a.

W połączeniu szeregowym (1): *Mącz* 375a *cf Ze zdaniem.*

Zwrot: »rządnie rozrządźić« (2): *Wzřednik ma to rżądnie z wieczorá rozrządźić y Włodárzom rofkazác/ áby fwych robot doglądáli/ káždy w fwey wśi w ktorey rofkázuie GostGosp* 10, 80.

Szereg: »sposobić i rozrządźić« (1): *A fpomnyewfłfy Moizefłá/ yáko on był fłużbę Bożą v żydow fpofobił y rozrządźił/ pofpolity lud od nyey oddaliwfłfy/ dáley piífle: [...] KromRozm II i.*

a. *Rozporządzić swym majątkiem* (3) : *Chcę zá dobrej pámięci rozrządźić fwe rzeczy. A zda mi fie że wżytko tym porządniey będzie/ Gdy fie tá fpráwá ftoczy przy mieyfkim wzředzie. HistLan E.*

rozrządźić kogo [= podzielić mienie między kogo] (2): *ieflize iuz koniec żywotá twego profzę rozrządź wżdy nas. Náthychmiałt [...] zgromadziwfzy wżytki kfiążetá fwoie kázał piífac teftáment. HistAl N2; Prospicere liberis suis, Opátrzić fwe dzieci rozrządźić rozpráwić. Mącz* 406b.

[*Zwrot*: »dom svoj rozrządźić«: á on ná śmierć fkanzány/ prágnął tego áby fie z fwymi powinnymi pożegnác mogł/ y dom fwoy rozrządźić *PlutBBud* 57v.]

b. *O Bogu: stworzyć według swego planu* (6) : *Nie mozeć mieć ieden wżego/ Podług rządu niebiefkiego. Dobrzeć wżyfłtko rozrządźono/ Kożdego fwym obdárzono BierEz N4v; Z rozfádkiem Pan fpráwy fwoie wykonał od początku/ á od pierwśzego ftworzenia rozrządźił káždą cząfłtkę ich. BibRadz Eccli 16/25; ktory [Pan] odmíány czáfow y dni świętych rozrządźił. Ten iedny dni zacnieyfze wczynił y poświęcił/ á drugie pofpolite dni wczynił. BibRadz Eccli 33/8, Job 34/13; [Ale wżyfłtkieś rzeczy [Boże] pod miárą/ pod liczbą/ y pod wagą rozrządźił. Leop 1575 Sap 11/21 (Linde)].*

rozrządźić czym (1): *Niebo [Gen 1/1] Niebo/ Ziemiá/ Przepáfci/ Wody/ tu ná tym mieífcu zá iednę y zá iednáką fie rzecz rozumieią/ to ieft/ zá zmiefzáną/ grubą/ á nie kźtháłtowną máterią ktorą był Bog fpráwił/ á potym fłowem fwem [r]ozrządźił. BibRadz I 1a marg.*

W połączeniu szeregowym (1): *A gdy wżytko ftworzył/ fpráwił/ rozrządźił/ y poftánowił wedle myśli fwoiey/ iuzći theż tedy vmiął ftworzyć y poftánowić wżytki pociechy y rádości thym wiernym fwoim. RejPos* 321v.

2. Wyznaczyć, przydzielić; *ordinare HistAl; distribuere PolAnt; instruere Mącz* [w tym: kogo (5)] (6) : Wten czas Darius Cefarz [...] rozrządziwszy pięć feth hetmánow nád fwemi vfy/ przyciągnąwszy położył fie nád rzeką Tygrys. *HistAl E4*.

rozrządzić do czego (2): Szkuty drugie gdy kto chce naprzod połąć/ rozrządziwszy ludzi do ładunku/ áby rázem ładować v káždego Szpichlerzá *GostGosp 94, 8*.

rozrządzić gdzie (1): ktore [tj. kapłanów i Lewitów] był Dawid rozrządził w domu Páńskim/ áby ípráwowáli ofiáry palone Pánu *BibRadz 2.Par 23/18*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): *BibRadz 2.Par 23/18 cf rozrządzić gdzie*.

Zwrot: »rządnie rozrządzić« (1): [włodarz] także y Kmiotki do káždey roboty ma rządnie rozrządzić *GostGosp 8*.

a. O szyku wojskowym: rozstawić w określonym miejscu (2) : *Legiones instruere, Rozrządzić/ rozfzykować. Mącz 423a*.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu nadrzędnym (1): káždy záfie z tych Beglerbekow y z tych drugich przełożonych: máią fwoie ktorym też rofkázuią y rozrządzą ie/ gdzie ktory ma ítać/ niektorzy ná Czole/ drudzy ná rogách/ drudzy po ítronách *BielSpr 54v*.

3. Nakazać mocą swej osoby, swego urzędu, ustanowić do powszechnego przestrzegania; *disponere PolAnt, Vulg; ordinare PolAnt, JanStat; mandare PolAnt; regulare JanStat* (10) :

rozrządzić co (1): A iż ten pokóy y zgodá z wielkim rozmyślániém y wważeniém przyiętá ku ítałému y mocnému porządku chowánia byłá przywiedziona/ onę przez ofobné káždey rzeczy opíánié rozumielímy zá rzecz potrzebná rozrządzić. *SarnStat 1087. Cf Ze zdaniem*.

rozrządzić komu (2): O Składáníu lepak ná święte/ íákom rozrządził zborom Gálátłkim/ ták y czyníe. *BudNT 1.Cor 16/1, Tit 1/5. Cf [Zwrot.]*

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: [to]; aby (4), jako (1)] (5): ROzrządziłímy/ y chcemy zá zwyczaj bydz chowano: áby w ziemiách Ruskich ífześćkroć do roku Ziemkié Roki były íądzoné. *SarnStat 729, 901, 903, 1102, 1216; [HerbOdpow V6]*.

W połączeniu szeregowym (1): zá władzą y mocą tegóz ninieyńzego Séymu Wálného/ [...] wftáwiamy/ zámknęłímy y rozrządziłi/ íákóz przez ninieyńzy [sejm] wftáwiamy [...] tákową popráwę y obyczaj *SarnStat 1216*.

[*Zwrot*: »[komu] ustawą rozrządzić«: ale íáko/ á kiedy/ wżyítko Chrześcijáństwu ma poícić; to nam Apoštołowie íwymi Wftawámi rozrządziłi. *HerbOdpow V6.]*

Szereg: »ustawić i rozrządzić« (2): Abowíem chwalebnie był przerzeczoný Przodek náłz z Pręłaty y z Pány Królestwá náłzego wftáwił y rozrządził [*statuerat enim et ... ordinauerat JanStat 722*]: áby wżyícy y koždy z ofobná obywatéle Koronni ciągnący ná wojnę [*nigdy w miastach nie stawali*] *SarnStat 901 [idem] 903. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

a. O Bogu (2) : Przybytek świádectwá był v oycow náłznych ná pułzczy/ íáko był rozrządził Bog *WujNT Act 7/44; SarnStat 998; [BibRadz Act 7/44]*.

Synonimy: postanowić; **1.** rozprawić, rozrachować; **b.** sposobić; **2.a.** rozszykować; **3.** rozkazać, rozprawić, ustawić.

Formacje współrdzenne cf RZĄDZIĆ.

Cf **ROZRZĄDZENIE, ROZRZĄDZONY**

ZCh, SBu